

Комунальний заклад вищої освіти
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
Волинської обласної ради

*Марія Козігора
Наталія Ярощук*

Психологічний словник-довідник

*А
Я*

Луцьк - 2024

УДК 159.9(03)

П89

**Психологічний словник-довідник: довідкове видання / уклад.
М. А. Козігора, Н. П. Ярощук. Луцьк: ФОП Мажула Ю. 2024. 158 с.**

У посібнику розкриваються основні поняття, терміни та категорії загальної, вікової, педагогічної, соціальної психології та відомості про видатних учених-психологів.

У посібнику узагальнений теоретичний матеріал, що сприятиме формуванню психолого-педагогічної компетенції здобувачів / здобувачок фахової передвищої, вищої освіти та усім тим, хто цікавиться питаннями вивчення психології.

Укладачі: ***Козігора Марія Анатоліївна***, старший викладач кафедри педагогіки та психології, доктор філософії за спеціальністю Психологія
Ярощук Наталія Петрівна, практичний психолог, викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Рецензенти: ***Шевчук Ольга Петрівна***, кандидат психологічних наук, викладач кафедри педагогіки та психології КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
Журавльова Олена Вікторівна, доктор психологічних наук, професор, завідувачка кафедри загальної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки

Розглянуто на засіданні циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик Луцького педагогічного фахового коледжу
(протокол № 4 від 12.01.2024)

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол № 3 від 12.01.2024)

Друкується за ухвалою засідання вченої ради факультету початкової освіти та фізичної культури КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол № 8 від 21.02.2024)

© Козігора М.А., Ярощук Н.П., 2024

© КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024

Алфавітний покажчик

А

5	абстрагування	9	Амтхауера тест структури інтелекту
5	абстракція	9	аналіз
5	абулія	10	аналізатор
5	автобіографія	10	аналогія
5	автоматизм	10	ангедонія
5	автономія	10	анкета
5	автономія групи	10	анкетування
5	авторитарний стиль керівництва	10	аномалія
5	авторитарність	10	аномія
5	авторитет	10	анорексія
5	авторитетність	10	антипатія
5	аглютинація	10	антропогенез
6	агресивність	10	антропоцентризм
6	агресія	10	апатія
6	адаптація	11	аперцепція
6	адаптація сенсорна	11	апраксія
6	адаптованість особистості	11	арттерапія
6	адекватність	11	архетип
6	азарт	11	асертивна поведінка
6	акалькулія	11	асертивність
6	акселерація	11	асинхронність
6	активність особистості	11	аскетизм
7	активність	11	асоціальна поведінка
7	акуратність	11	астенік
7	акцентуація характеру	11	астенічні емоції
9	акцентування	11	астенія
9	альтернатива	12	атитюд
9	альтруїзм	12	атракція
9	амбівалентність	12	атрибуція
9	амбівалентність почуттів	12	атрибуція каузальна
9	амбівалентність соціальна	12	аутизм
9	амбіверсія	12	аутистична поведінка
9	амбіверт	12	аутоагресія
9	амбідекстрія	12	аутотренінг
9	амнезія	13	афект

Б

14	бадьорість	14	безумовний рефлекс
14	бажання	15	бесіда
14	байдужість	15	бібліотерапія
14	бар'єр психологічний	15	Біне-Сімона тест
14	бар'єри взаєморозуміння	15	біхевіоризм
14	безпечне освітнє середовище	15	брехливість
14	безпорадність	15	брехня
14	безсилля	15	Брока центр

16 важковиховуваність
16 великі стихійні групи
16 вербалізація
16 вербальна інформація
16 вербальний
16 вередливість
16 Верніке центр
16 взаємини міжособистісні
16 взаємодія
16 взаємодія аналізаторів
16 взаєморозуміння
17 вибірковість сприймання
17 види поведінки в конфлікті
17 вирішення конфлікту
17 витіснення
17 витримка
17 виховання
17 виховне середовище
18 відмінності індивідуально-психологічні
18 відображення
18 відповідальність
18 відтворення
18 відчай
18 відчуття
18 відчуття дотикові
18 відчуття екстероцептивні
18 відчуття інтероцептивні
18 візуальна психодіагностика
18 вік
19 вік дошкільний

22 галузі психології
22 гальмування
22 галюцинації
22 гармонійний розвиток особистості
22 ген
22 гендер
22 гендерна ідентичність
22 геніальність
22 генотип
22 геронтопсихологія
22 гетерохронність
22 гештальт
22 гештальтпсихологія
23 гіперактивність дитяча
23 гіперболізація

В

19 вік молодший шкільний
19 вік підлітковий
19 вік ранній
19 вік розумовий
19 вік хронологічний
19 вік юнацький
19 вікова психологія
19 вікові новоутворення
19 вікові особливості психіки
19 вісцеральний
19 вольова поведінка
19 вольове зусилля
19 вольовий імпульс
20 воля
20 впевненість
20 впертість
20 впізнавання
20 вплив
20 вплив психологічний
20 вразливість
20 врегулювання конфлікту
20 врівноваженість
20 врівноваженість нервових процесів
20 всебічний розвиток особистості
20 всебічно розвинена особистість
21 втома
21 втручання
21 вундеркінд
21 вчинок

Г

23 гнучкість мислення
23 гнучкість поведінкова
24 гнучкість розуму
24 готовність
24 готовність до дії
24 готовність до шкільного навчання
24 гра
24 гра рольова
24 графологія
24 група
24 група дифузна
24 група етнічна
24 група неформальна
24 група референтна
25 група формальна

23 гіперопіка
23 гіпотеза
23 глибина мислення
23 гнів
23 гнучкість
23 гнучкість емоційна
23 гнучкість інтелектуальна

26 дальтонізм
26 дебільність
26 девіантна поведінка
26 деградація психічна
26 дедукція
26 делінквентна поведінка
26 демократичний стиль керівництва
26 депресія
26 детермінізм
26 дидактичні здібності
26 дисгармонія особистості
27 дисграфія
27 дискомфорт
27 дискомфортний стан
27 дисонанс
27 дисоціація
27 дистанція
27 дистанція психологічна
27 дистанція соціальна
27 дистрес
28 дисфорія
28 дисциплінованість
28 дитинство

31 еволюція
31 егоцентризм
31 ейдетизм
31 ейдетика
31 ейфорія
31 експектація
31 експеримент
31 експеримент констатуючий
31 експеримент природний
31 експеримент формуючий
32 експериментальна група
32 експресія
32 експромт
32 екстаз

25 групова ізоляція
25 групова поляризація
25 груповий інтерес
25 групомислення
25 гуманність
25 гумор

Д

28 дитяча психологія
28 диференціальна психологія
28 діагноз психологічний
28 діагностика психічного розвитку
28 дії розумові
28 ділова гра
28 діти обдаровані
28 дія
29 діяльність
29 діяльність вища нервова
29 діяльність провідна
29 діяльність трудова
29 довільні рухи
29 дозрівання
29 домінування
29 дорослість
29 достовірність
29 дотик
29 дошкільний вік
30 друга сигнальна система думка
30 думка
30 душа
30 душевність

Е

33 емоційна стійкість
33 емоційне збудження
33 емоційне лідерство
33 емоційне напруження
33 емоційне спілкування
34 емоційний інтелект
34 емоційність
34 емпатія
34 ерудиція
34 ескалація конфлікту
34 етнічні стереотипи
34 етнопсихологія
34 етноцентризм
34 ефект

32	екстеріоризація	34	ефект бумеранга
32	екстернальність – інтернальність	34	ефект краю
32	екстерорецептори	34	ефект незавершеної дії або ефект Зейгарник
32	екстраверсія	34	ефект новизни
32	екстраверт	35	ефект ореолу
32	емоції	35	ефект первинності
32	емоції астеничні	35	ефект типовості
33	емоції стеничні	35	ефект упередженості
33	емоційна зрілість	35	ефекти соціальної перцепції
33	емоційна культура	35	ефективна комунікація
33	емоційна лабільність	35	ефектори
33	емоційна напруженість	35	еферентація
33	емоційна неврівноваженість	35	еферентні шляхи
33	емоційна пам'ять		

Є

36	єдність свідомості і діяльності
----	---------------------------------

Ж

37	жест	37	життєдіяльність
37	життєва компетентність	37	життєстійкість

З

38	забування	39	збереження
38	загальмованість	39	звичка
38	здатки	39	згадування
38	задоволеність	39	згуртованість колективу
38	задоволення	39	здивування
38	закономірність	39	здібності
38	заохочення	39	здібності організаторські
38	запам'ятовування	40	здібності педагогічні
38	запам'ятовування довільне	40	здоров'я
38	запам'ятовування механічне	40	здоров'я психічне
39	запам'ятовування осмислене	40	знання
39	зараження	40	зона варіативного розвитку
39	зараження емоційне	40	зона найближчого розвитку
39	засоби спілкування	41	зосередженість
39	затримка психічного розвитку	41	зрілість

І

42	ідеал	43	інклюзивна освіта
42	ідентифікація	43	інклюзивне навчання
42	ієрархія	44	інсайт
42	ізоляція групова	44	інстинкт
42	ізоляція соціальна	44	інтеграція

42	ілюзія	44	інтеграція групова
42	імбецильність	44	інтелект
42	імідж	44	інтерактивна сторона спілкування
42	імпринтинг	44	інтерація
42	імпульсивні дії	45	інтерв'ю
42	імпульсивність	45	інтерес
42	індивід	45	інтерорецептори
42	індивідуалізація навчання	45	інтернал
43	індивідуальність	45	інтерференція навичок
43	індивідуально – психічні особливості	45	інтроверсія
43	індиферентність	45	інтроверт
43	індукція	45	інтроспекція
43	інертний тип нервової системи	45	інфантильність
43	інертність	45	інформаційний соціальний вплив

46	керівник
46	кінесика
46	класифікація
46	класифікація відчуттів
46	клімат соціально-психологічний
46	кмітливність
46	когнітивний дисонанс
46	коефіцієнт емоційності (EQ)
46	коефіцієнт інтелекту (IQ)
47	колектив
47	колективізм
47	компенсація психічних функцій
47	компетентність
47	комплекс неповноцінності
47	комплекс поживлення
47	компроміс
47	комунікабельність
47	комунікативна сторона спілкування

50	лабільність
50	лабораторний експеримент
50	лідер
50	лідерство
50	літота

51	майстерність
51	макросередовище
51	маніпулювання

К

48	комунікативний бар'єр
48	комунікація вербальна
48	комунікація невербальна
48	константність сприйняття
48	контакт соціальний
48	контрольна група
48	конфлікт
48	конфлікт міжособистісний
49	конформізм
49	конформність
49	конфронтація
49	концентрація уваги
49	концепція
49	кооперація
49	креативність
49	кризи вікові
49	критичність мислення

Л

50	локус контролю
50	лонгітюдне дослідження
50	людина
50	людський фактор людяність
50	людяність

М

54	міжособистісний простір
54	міжособистісні стосунки
54	мікросередовище

51	маніпулятивний вплив	54	мікросоціум
51	маніпуляція	54	мікроструктура групи
51	манія	54	міміка
51	маса	54	міркування
51	масова поведінка	54	міцність запам'ятовування
51	масова свідомість	54	мнемічні процеси
51	медіатор	54	мнемоніка
52	медіація	54	мнемотехніка
52	меланхолік	54	мобільність
52	мета	54	мова
52	метод	54	мова тіла
52	метод близнюків	55	мовлення
52	метод проєктивний	55	мовлення егоцентричне
53	метод психодіагностичний	55	мода
53	метод самоспостереження	55	модальність
53	метод спостереження	55	моделі поведінки в конфлікті
53	методика	55	мозок
53	мимовільна пам'ять	55	молодший шкільний вік
53	мимовільна увага	55	мотив
53	мимовільне запам'ятовування	55	мотиваційна сфера особистості
53	мимовільні рухи	55	мотиваційна установка
53	мислення	55	мотивація
53	мислення наочно-дійове	56	мотиви
53	мислення наочно-образне	56	мотивування
53	мислення словесно-логічне	56	мрія
53	міжособистісне сприйняття	56	мудрість

57	нав'язливі стани
57	нав'язливість
57	навичка
57	навички управління конфліктом
57	навіюваність
57	навіювання (сугестія)
57	навчання
57	наполегливість
57	напруженість
58	насильство
58	наслідування
58	настрій
58	натовп
58	натхнення

60	об'єкт
60	обдарована дитина
60	обдарованість
60	Образ «Я»

Н

58	научіння
58	научуваність
59	нахил
59	національний характер
59	нація
59	негативізм
59	ненависть
59	нервова система
59	нервовий імпульс
59	нижній поріг чутливості
59	нонконформізм
59	норма
59	норми
59	нюх

О

60	опитування
60	орган чуття
61	органи відчуттів
61	організованість

60	обсяг уваги	61	оригінальність
60	олігофренія	61	оригінальність мислення
60	онтогенез	61	особа з особливими освітніми потребами
60	операція	61	особистість
60	опитувальники		

62	пам'ять
62	пам'ять довготривала
62	пам'ять емоційна
62	пам'ять короткочасна
62	пам'ять образна
62	пам'ять оперативна
62	пам'ять рухова
62	пам'ять словесно-логічна
62	паніка
62	пантоміміка
62	паралінгвістична система комунікації
62	педагогічна діяльність
63	педагогічна занедбаність
63	педагогічна майстерність
63	педагогічна психологія
63	педагогічна техніка
63	педагогічний такт
63	педагогічно занедбані діти
63	перевиховання
64	переживання
64	переключення уваги
64	переконання
64	період сенситивний
64	періодизація психічного розвитку
64	перцепція
64	перцепція соціальна
64	перша сигнальна система
65	підлітковий вік
65	підсвідоме
65	пізнавальний потенціал особистості
65	пізнання
65	пиктограма
65	поведінка
65	поведінка адекватна
65	поведінка вольова
65	поведінка девіантна
65	повторення
65	подразливість
66	подразник
66	подразник безумовний

П

66	потреба
66	потяг
66	прагнення
67	праця
67	предмет психології
67	пренатальний розвиток психіки
67	пригадування
67	принцип активності свідомості
67	принцип детермінізму
67	принцип єдності психіки і діяльності
67	принцип особистісного підходу
67	пристрасть
67	провина
67	провідна діяльність
68	проксеміка
68	професійна придатність
68	професійна самоідентифікація
68	професійна самосвідомість
68	професійне самовизначення
68	професійно-педагогічна адаптація
69	професіограма
69	професіоналізм
69	процес
69	процеси психічні
69	прояв
69	психіка
69	психічний стан
69	психічні властивості
70	психічні процеси
70	психодіагностика
70	психологічна корекція
70	психологічне здоров'я
70	психологічний бар'єр
70	психологія
70	психологія вікова
71	психологія дитяча
71	психологія загальна
71	психологія навчання
71	психологія особистості
71	психологія педагогічна

66 подразник умовний
66 поняття
66 порівняння
66 поріг відчуття
66 поріг сенсорний

72 радість
72 ранній вік
72 реактивність
72 реакції психічні
72 реакція
72 реакція моторна
72 реальна група
72 реальність
72 регресія
72 релаксація
72 репродуктивна уява
72 респондент
72 референтні групи
73 рефлекс
73 рефлексія
73 рефлекторна дуга

75 самоактуалізація
75 самоаналіз
75 самовдосконалення
75 самовизначення
75 самовиховання
75 самоконтроль
75 самонавіювання
75 самооцінка
75 самосвідомість
76 самоспостереження
76 самостійність
76 самотність
76 сангвінік
76 свідомість
76 світогляд
76 сензитивність
76 сенсibiliзація
76 сенситивність
76 сенситивність особистості
76 сенсорний
76 сила нервової системи
76 симпатія
77 синдром «емоційного вигорання»

71 психологія соціальна
71 психосоматика
71 психотерапія
71 псі
71 публіка

Р

73 рецептори
73 рецептори дистантні
73 рецептори контактні
73 реципієнт
73 ригідність
73 риси особистості
73 рівень домагань особистості
73 рівень розумового розвитку
74 рішучість
74 розвиток особистості
74 розвиток пренатальний
74 розподіл уваги
74 розумові дії
74 роль
74 рушійні сили процесу навчання

С

78 соціалізація
78 соціальна адаптація
78 соціальна перцепція
78 соціальна психологія
79 соціальна роль
79 соціальна ситуація розвитку
79 соціальне середовище
79 соціальний стереотип
79 соціально-комунікативна компетентність
79 соціограма
79 соціометрія
79 спадковість
79 спілкування
80 спогади
80 спокій
80 спостереження
80 спостережливність
80 сприймання
80 сприймання простору
80 сприймання часу
80 спрямованість особистості
80 стеничність
80 стереотип

77 синестезія
77 синкінезії
77 синтез
77 система нервова центральна
77 система сенсорна
77 системи сигнальні
77 ситуація конфліктна
77 ситуація розвитку соціальна
77 ситуація успіху
77 словник активний
78 словник пасивний
78 слух
78 слухання
78 смак
78 сновидіння
78 совість
78 сон
78 сором

83 такт
83 тактовність
83 талант
83 темперамент
83 тест
83 Тест Амтхауера
83 Тест Біне-Сімона
83 Тест Векслера
83 тест гетерогенний
84 тест гомогенний

86 увага
86 увага довільна
86 уважність
86 узагальнення
86 узагальнення практичне
86 уміння
86 умовивід
86 умовний рефлекс
87 установка (психологічна)

89 фактор
89 фантазія
89 фізіогноміка
89 філогенез

80 стереотип динамічний
80 стереотипізація
80 стилі спілкування
81 стиль
81 стиль діяльності
81 стиль педагогічний
81 стиль спілкування
81 стійкість уваги
81 стосунки міжособистісні
81 страх
81 стрес
81 стресостійкість
81 суб'єкт
82 суб'єкт пізнання
82 суб'єктність
82 сугестія
82 судження
82 суперництво

Т

84 Тест Кеттела
84 Тест Люшера
84 Тест Равена
84 Тест Розенцвейга
84 Тест Роршаха
85 тестування
85 тренінгові технології
85 тривога
85 тривога базальна
85 тривожність

У

87 установка соціальна (аттітюд)
87 учіння
87 уява
87 уява активна
87 уява пасивна
87 уява продуктивна
87 уява репродуктивна
88 уява творча
88 уявлення

Ф

89 фобії
89 формувальний експеримент
89 формування особистості
89 фрустрація

89 флегматик

90 характер
90 хвилювання

91 цілепокладання
91 цінність

92 чутки

93 швидкість мислення
93 широта мислення

94 юнацький вік

95 явище
95 якості особистості

Х

90 холерик

Ц

91 ціннісні орієнтації

Ч

92 чутливість

Ш

93 шок

Ю

94 юність

Я

95 Я-Концепція

ВСЕСВІТНЬО ВІДОМІ ПСИХОЛОГИ

97	Абрахам Карл-Гарольд	121	Левін Курт
97	Адлер Альфред	122	Леонгард Карл
98	Айзенк Ганс-Юрген	123	Локк Джон
99	Арістотель	123	Лоренц Конрад
100	Баєв Борис Федорович	124	Максименко Сергій Дмитрович
100	Балей Степан-Максим	124	Маслоу Абрахам-Харольд
101	Бандура Альберт	125	Морено Джейкоб-Леві
101	Балтес Пауль	126	Московичі Сержу
102	Бауер Томас	127	Мюллер Йоганес-Петер
102	Бен Олександр	127	Мюнстенберг Гюго
103	Берн Ерік	128	Мюррей Генрі-Александр
104	Біне Альфред	128	Носенко Елеонора Львівна
105	Болдуїн Джемс-Марк	129	Піаже Жан
105	Боррінг Едвін Гаррігес	130	Рібо Теодюль
105	Боулбі Джон	130	Роджерс Карл-Ренсом
106	Брунер Джером	131	Роменець Володимир Андрійович
107	Бюлер Карл	131	Руссо Жан-Жак
108	Бюлер Шарлотта	132	Синиця Іван Омелянович
108	Вебер Ернст-Генріх	132	Скіннер Беррес Фредерік
109	Векслер Девід	133	Соколянський Іван Панасович
109	Вундт Вільгельм	133	Спірмен Чарльз-Едвард
110	Вертгеймер Макс	134	Стернберг Роберт Джефрі
111	Гальтон Френсіс	134	Терстоун Луїс-Леон
112	Гербарт Йоганн-Фрідріх	135	Ткаченко Олександр Миколайович
113	Гібсон Джеймс Джером	135	Торндайк Едвард-Лі
113	Гілфорд Джой-Пауль	136	Узнадзе Дмитро Миколайович
114	Гіппократ	137	Франкл Віктор-Еміль
115	Гоулман Даніель	138	Фехнер Густав Теодор
115	Дарвін Чарльз	138	Фройд Зигмунд
116	Еббінгауз Герман	139	Фройд Анна
116	Еріксон Еріх	140	Фромм Еріх
117	Зінченко Петро Іванович	140	Фурман Анатолій Васильович
117	Ізард Керолл	141	Холл Стенлі-Гренвілл
118	Келер Вольфганг	142	Хорні Карен-Клементина-Даніельсон
118	Кеттел Джеймс-Маккін	142	Цуканов Борис Йосипович
119	Кеттел Раймонд-Бернард	143	Шелдон Вільям
119	Колберг Лоуренс	144	Шпіц Рене Арпад
120	Костюк Григорій Силович	144	Юнг Карл-Густав
121	Кречмер Ернест	146	Янів Володимир-Михайло Осипович